

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Владімірової Наталії Петрівни на тему «Реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання», представлену до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

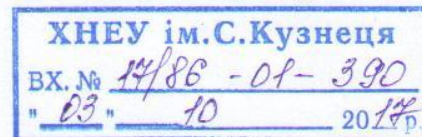
1. Актуальність теми дисертації

Сьогодні держава повинна оперативно й ефективно впливати на процеси, які відбуваються в економіці, забезпечувати концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності. Одним з елементів правової держави, основні засади побудови якої закладені в Конституції України, виступає державний фінансовий контроль.

Публічні фінанси вимагають використання державного фінансового контролю як дієвого інструменту державного регулювання економікою. Тому вивчення групи питань функціонування системи державного фінансового контролю є постійно затребуваним напрямком дослідження. Це обумовлюється як особливостями змін умов і результатів діяльності суб'єктів господарювання, так і необхідністю захисту державних інтересів та дотримання унормованих стандартів економічної (і фінансової у тому числі) поведінки тими ж суб'єктами господарювання.

Особливістю сучасного етапу розвитку економіки України є її інтегрованість у світовий економічний простір, який знаходиться у складних умовах подолання фінансово-економічної кризи. Остання впливає на зростання загроз як фінансовій безпеці держави в цілому, так і фінансовій безпеці суб'єктів господарювання (ФБ СГ) зокрема.

З метою мінімізації загроз фінансовій безпеці (ФБ) в країні (як на мікрорівні — на рівні суб'єктів господарювання (СГ), так і на макрорівні - на рівні держави) одним із пріоритетних завдань фінансової політики держави є реформування державного фінансового контролю (ДФК). Оскільки саме дієвий та ефективний ДФК має забезпечити належний рівень

ФБ, з одного боку, через діагностичні властивості щодо визначення відхилень від норм та здатності визначати законність, доцільність та ефективність формування, розподілу й використання державних фінансових ресурсів, а з іншого - через створення прозорої та результативної системи управління державними фінансами, спрямованої на підвищення добробуту.

Це зумовлює об'єктивну потребу у дослідженні теоретичних і методичних аспектів утворення єдиної системи державного фінансового контролю, формування її як цілісної системи, удосконалення законодавчої бази у контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Також постає потреба у дослідженні теоретичних засад організації трансформації системи державного фінансового контролю; інституційних принципів модернізації, стандартизації, місця, значення окремих суб'єктів контролю у створенні ефективного й оптимального контрольного середовища; концептуальних засад побудови єдиної системи державного фінансового контролю; нормативно-правового регулювання державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання, яке враховує її ключові сутнісні ознаки щодо сфери фінансових відносин, а також визначає спрямованість фінансової безпеки на забезпечення захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз, з одного боку, та на формування передумов для сталого розвитку суб'єктів господарювання, з іншого.

З огляду на вищенаведене обрана тема дисертаційної роботи Владімірової Н.П. та її мета визначена, як розвиток теоретичних положень, розробка методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання для забезпечення превентивного убезпечення державних інтересів від потенційних загроз розбалансування економічного розвитку шляхом модернізації державного фінансового контролю, набуває все більшої значущості і свідченням цього є посилення ролі держави як агента в забезпеченні економічного зростання є важливою і надзвичайно актуальною.

2. Зв'язок теми дисертаційного дослідження з державними та галузевими програмами і темами

Дисертаційна робота відповідає основним напрямам наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за науково-дослідними темами: «Організація системи фінансового контролю для забезпечення фінансової безпеки підприємства» (номер державної реєстрації 0114U006547), за якою здобувачем розроблено підрозділи «Сутність та економічний зміст фінансової безпеки суб'єктів господарювання», «Оцінка стану організації внутрішнього контролю ТОВ ФІРМА «АНТАРЕС-ЮВ», «Концептуальна модель організації внутрішнього контролю як складової системи фінансового контролю підприємства», «Методичний підхід щодо оцінки ефективності організації внутрішнього контролю промислового підприємства»; «Аналіз та оцінка організації внутрішнього контролю суб'єктів господарювання» (номер державної реєстрації 0116U005218), за якою здобувачем розроблено підрозділ «Оцінка рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання».

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, їх достовірність

Наукові результати, висновки та рекомендації, викладені в роботі, характеризуються високим рівнем обґрунтованості, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік використаних літературних джерел досліджуваної проблематики, обсяг проаналізованого фактичного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів, статистичної інформації, а також застосування сучасних методів досліджень. Для вирішення поставлених у роботі завдань застосовано системний метод дослідження, використання якого обумовлено природою самого предмету, що, в свою чергу, є складовою економічної, політичної і соціальної систем суспільства. При дослідженні сутності контролю, визначенні основних категорій, застосовувалися методи наукової абстракції.

Зазначене підтверджується, насамперед, методологією дослідження, що складає основу наукового пошуку автора, і зокрема, використанням

системного підходу та інституціональної теорії при вивченні природи державного фінансового контролю.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується відповідними публікаціями у фахових виданнях і оприлюдненням на науково-практичних конференціях.

Висновки є логічно обґрунтованими, повністю відображають основні положення проведеного дослідження, а також можливі напрями їхнього використання у практиці здійснення державного фінансового контролю в Україні.

4. Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях

Основні результати і висновки дисертації знайшли відображення в 20 наукових працях загальним обсягом 22,03 ум.-др. арк., з яких дисертанту належить 8,46 ум.-др. арк.; серед яких розділи у 2 монографіях, 8 статей (з них 4 – у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз) та 10 публікацій за матеріалами конференцій, які містять основні результати дисертації.

Ознайомлення зі змістом даних наукових публікацій свідчить про повноту викладення в них основних положень та результатів дослідження.

Автореферат за змістом відповідає дисертаційній роботі та повною мірою розкриває основні положення роботи, ступінь новизни розробок, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріал автореферату та дисертації викладено чітко, послідовно, літературною мовою. Ілюстраційний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні ідеї роботи, що винесено на захист.

5. Оцінка змісту дисертації та її завершеності

Дисертаційна робота «Реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання» є закінченим самостійним науковим дослідженням. Отримані результати дослідження визначають нові наукові підходи до удосконалення реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Структура роботи свідчить про комплексний науковий характер проведеного дослідження.

Проаналізувавши текст дисертації, автореферат та основні наукові праці Владімірової Н.П. можна зробити висновок, що мету дослідження досягнуто та поставлені завдання вирішено.

Дисертація Владімірової Н.П. за своїм змістом відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

6. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення полягає у доведенні до рівня практичних рекомендацій обґрунтованих теоретичних положень та розроблених науково-методичних підходів і положень щодо реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення ФБ СГ. Наукові результати дисертаційної роботи, що мають прикладний характер, знайшли практичне застосування в діяльності: АК «Харківобленерго» (довідка № 01-6653 від 07.09.2016 р.), де впроваджено методичний підхід до оцінки рівня ФБ СГ, який поєднує методи кількісного та якісного аналізу та дозволяє співставити рівень ФБ СГ і стан їх фінансової дисципліни; Держфінінспекції в Харківській області (довідка № 20-09-25-14/6273 від 13.09.2016 р.), де застосовано методичні рекомендації щодо впровадження інструментівДФК в діяльність СГ з урахуванням їх рівня ФБ, що дає можливість виявити шляхи підвищення ефективностіДФК та оптимізувати фінансові потоки СГ; КПТМ «Криворіжтепломережа» (довідка № 2475/01 від 15.09.2016 р.), у якому застосовано науково-методичний підхід до впровадження внутрішнього аудиту (як одного з інструментівДФК) в діяльність СГ задля забезпечення ФБ останніх, який враховує складові забезпечення ФБ СГ, що дозволяє своєчасно діагностувати загрози ФБ СГ та сприяє економному, ефективному та результативному управлінню державними фінансами. Викладені в дисертації розробки використовуються в навчальному процесі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця при викладанні навчальних дисциплін «Державний фінансовий контроль» під час підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит», «Державний аудит» при підготовці фахівців освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю

8.03050901 «Облік і аудит» (довідка № 16/86-04Д-295/1 від 05.09.2016 р.).

7. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукова новизна результатів дослідження полягає у розробленні й обґрунтуванні теоретико-методичного забезпечення та практичних пропозицій щодо подальшого реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання (ст. 20-22).

Заслуговує на увагу удосконалений автором методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання, який, на відміну від існуючих, полягає у: поєднанні методів кількісного чіткого та якісного аналізу шляхом побудови відповідно комплексного та інтегрального індикаторів оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання з урахуванням при побудові останнього показників, що характеризують стан державного фінансового контролю суб'єктів господарювання; виокремленні рівнів фінансової безпеки суб'єктів господарювання (високий, середній, низький), виходячи з таких лінгвістичних характеристик її стану як «нормальний», «задовільний» та «критичний», що дозволяє в умовах реформування державного фінансового контролю визначити не тільки фінансову стабільність суб'єктів господарювання, а й раціоналізувати напрями використання державних фінансових ресурсів (с. 160-173).

Певним науковим доробком автора є запропоновані науково-методичні положення з впровадження внутрішнього аудиту в систему відносин учасників державного фінансового контролю, відмінність яких полягає у застосуванні внутрішнього аудиту задля своєчасного виявлення загроз на основі результатів-маркерів (кількісних та якісних показників) діагностики рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання, що сприятиме дотриманню законності, цільовому та ефективному використанню державних фінансових ресурсів в процесі реформування ДФК; науковий підхід до впровадження внутрішнього аудиту в діяльність суб'єктів господарювання державного сектору економіки, відмінністю якого є: впорядкування внутрішнього аудиту діяльності суб'єктів господарювання, яке полягає у залученні до їх внутрішнього аудиту державних аудиторів; врахуванні критерію фінансової суттєвості операцій

при визначені стратегічних і тактичних ризиків фінансової безпеки суб'єктів господарювання, що дає можливість виявити шляхи підвищення ефективності ДФК за рахунок фінансових резервів результативності внутрішнього аудиту суб'єктів господарювання в частині запобігання або відшкодування сум фінансових порушень, виявлених внутрішніми аудитором (ст. 206-225).

Важливим здобутком автора є розроблений експоненціальний тренд суми виявлених фінансових порушень, що призводять до втрат фінансових, і матеріальних ресурсів (ст.91-101).

З метою оцінки сучасного стану фінансового контролю в Україні та виявленні проблем, що існують у цій сфері, автором дослідження запропоновано понятійно-категоріальний апарат реформування державного фінансового контролю через встановлення логічного взаємозв'язку між базовими категоріями і поняттями, зокрема: «фінанси», «державний фінансовий контроль» та «фінансова безпека суб'єкта господарювання», відмінністю якого є врахування сутнісних ознак останніх (а саме - впливу на сферу фінансових відносин), що дозволяє розширити класифікаційні ознаки фінансової безпеки суб'єктів господарювання (ст. 37-43).

Суттєвим є удосконалення ряду положень, зокрема, класифікаційні ознаки фінансової безпеки суб'єкта господарювання через введення нових теоретично обґрунтованих і практично значущих ознак: «функціональна здатність ДФК діагностувати ФБ СГ» та «прогнозування рівнів очікуваних з боку ДФК результатів», що забезпечує розвиток інструментарію державного фінансового контролю в процесі його реформування щодо зміни параметрів потоків державних фінансових ресурсів (ст. 22-25).

Дістало подальшого розвитку концептуальні положення реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання, які, на відміну від існуючих, враховують: усунення узагальнених недоліків, що притаманні державному фінансовому контролю; систематизовані організаційні засади адаптації вітчизняної моделі функціонування системи державного фінансового контролю до європейської моделі його функціонування; законодавчо-нормативне забезпечення розвитку внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту суб'єктів державного сектору (що підлягають реформуванню згідно існуючої в Україні Концепції розвитку Державного внутрішнього

фінансового контролю); потребу суб'єктів комерційного господарювання державного сектору у забезпеченні фінансової безпеки, що дозволяє визначити напрями системного реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання (ст.45-64, 206-214).

8. Зауваження та дискусійні положення дисертаційного дослідження

У цілому позитивно оцінюючи роботу, слід звернути увагу на окремі положення дисертаційного дослідження, які мають дискусійний характер чи потребують додаткового обґрунтування.

1. Автор в роботі (с.76) відмічає, що Рахункова палата безпосередньо підпорядкована Верховній Раді України, що є неправомірним твердженням і суперечить п.2 ст.1 Закону України «Про рахункову палату» від 2 липня 2015 року № 576-VIII.

2. Робота значно виграла б, якби в ній поряд із показниками діяльності Держаудитслужби, органу внутрішнього контролю (Держфінінспекції), (с.90-101) були б враховані показники діяльності Рахункової палати – органу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) і відповідно показники прогнозної моделі (с. 93-98) були б зовсім іншими і показали би реальний вплив на фінансову безпеку як держави в цілому, так і суб'єктів господарювання зокрема.

3. Автор недостатньо переконливо акцентує в роботі (с. 182-184) на впровадження і розвиток внутрішнього аудиту, як складової (згідно реформи ДФК) системи внутрішнього контролю, яка повинна бути закріплена у вітчизняному законодавстві в обов'язковому порядку, а не бажано.

4. На рис. 1.3 (с.209) представлено умови ефективності організації внутрішнього аудиту. Однак, як свідчить практика, при відсутності такої умови як «незалежність» ефективності від проведення внутрішнього аудиту носитиме декларативний характер.

5. У дисертаційному дослідженні розділ 3 п.3.1 «Діагностування рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання» автором проведено аналіз і визначена динаміка комплексного індикатора оцінки рівня фінансової

безпеки 10 (десяти) суб'єктів господарювання за 2011 – 2015 рр. (табл. 3.5) та динаміка інтегрального індикатора оцінки рівня фінансової безпеки цих же суб'єктів господарювання за 2011 – 2015 рр. (табл. 3.6) (с. 171-181) та зроблено узагальнюючий висновок про необхідність розробки комплексних заходів щодо поліпшення рівня безпеки. Водночас, для досягнення мети дисертаційного дослідження в частині розвинення понятійно-категоріального апарату реформування ДФК та визначення взаємозв'язку ДФК із ФБ СГ автором не зроблено. Очевидно, що така інформація і висновки (безумовно очікувана в секторі загальнодержавного управління) мала би чітке науково-практичне спрямування.

Але вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи Владімірової Н.П.

9. Загальний висновок

Дисертаційну роботу Владімірової Н.П. «Реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання» можна визнати завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальне науково-практичне завдання – забезпечення розвитку теоретичних положень, розробленні методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення реформування державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Дисертація Владімірової Н.П. за змістом й якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук. Обрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи в цілому виконано. Тема дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Автореферат дисертації необхідним чином розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою та змістом та не містить інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

Дисертація за своїм змістом відповідає п. п. 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор – Владімірова Наталія Петрівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,

заслужений економіст України,

начальник Територіального управління Рахункової

палати по Львівській, Волинській, Рівненській

Тернопільській, Івано-Франківській

та Закарпатській областях (у м. Львів) В.Ф. Піхоцький

